

Poutníkova pravidla

(a nechtějí být brána příliš vážně, protože bytost místa a bytost člověka se nedá vtěsnat do jednoho schématu):

Pravidlo domova

Člověk je doma v jedné krajině. Někteří obsáhnou dvě či tři krajiny, ale ne víc. Každá, byť malá památka místa, kde jsme doma, je důležitější než velká památka jiné krajiny. Ale přesto potřebujeme jezdit do ciziny – kvůli srovnání, kvůli poznání malosti domova i uvědomění si, kam patříme.

Pravidlo resonance

Důležitější je malé místo, se kterým souzním, než velké poutní místo, kde jsem jen návštěvníkem.

Pravidlo nenahraditelnosti

Existují místa, která nejdou nahradit žádnými jinými místy. U nás to je například Vyšehrad, Velehrad a Říp. Jsou nenahraditelná města jako Znojmo a Praha.

Pravidlo vanutí

Duch vane, kam chce, ale někam chce víc. Málokdy vnímá „duše v nás“ přímo „duši okolo nás“. Nejsme andělé, potřebujeme hmotného prostředníka – místo či předmět. Patří jim úcta, ale ještě větší tomu, kdo jimi hýbá.

Pravidlo různých pohledů

Někdo vnímá krásu místa, jiný mýtus či poezii, jiný rozumí náboji a proudům energií. Žádná z těchto cest není nadřazená jiné. Málokdo je ustrojen tak, aby naslouchal více múzám.

Pravidlo pokličky

Některá místa a dokonce celé krajiny jsou otevřené a přátelské, jiné jsou kryty pokličkou – uzavřené či zraněné a trpící. Hluběji je třeba nějaký pokřivený, ale přesto krásný vnitřní život. Příklad: větší část Krušných hor a Sudet obecně. Jsou také krajiny, jejichž bytost uniká, skrývá se v ponorných řekách a jen málokdy vystupuje k povrchu. Můžeme v nich žít roky a nezahlédnou ji. Neznamená to však, že není.

Pravidlo návratu

Tak jako existuje láska na první pohled mezi lidmi, tak existuje mezi člověkem a místem. Většinou je však nutné se vracet, pozorovat a sžívat se. Opravdu silná místa se otevírají třeba jen na pár hodin za celý rok. Je nutné sem přicházet za různých denních a ročních dob. Vhodné jsou chvíle, kdy zrak ztrácí jasná měřítká – za mlhy a ve tmě. Některá místa (a některé pravdy) se ukazují, jen když na ně není vidět.

Zákon pomalého přibližování

Představa, že je možné přijet autem, pobýt a porozumět je na většině míst iluzorní. Některá místa jsou plachá, jiná se chovají jako generální ředitel – přijmou vás, ale budete čekat. Víím o jednom místě (určitě je jich mnoho, ale neměl jsem na ně čas), kde je nutné přibližovat se tři dny. K neznámým posvátným místům nikdy nepřicházíme přímo, je lepší jít pomalu, váhat, místo nejprve obejít a pak se přiblížit.

Neznámé místo je nejenom to, které neznáme, ale také to, které nezná nás. Některá místa vyžadují velkou úctu, jinde je na překážku a úsměvem svedeme víc.

Pravidlo přátelského pošťuchování

Chceme-li poznat nějaké místo, je třeba střídat aktivní a pasivní přístup. V aktivní části setkání člověk šťouchne do místa s otázkou: Kdo jsi, prosím? Pak se obvykle nic neděje, místo žije v jiném čase než člověk, pak někdy následuje odpověď. Rychlé odpovědi bývají zavádějící.

Pravidlo posvátných her.

Jsou místa či linie, kde se dějí neobvyklé věci a citliví lidé vídají neobvyklé obrazy. V mnoha případech tyto jevy odkazují ke skutečným událostem a zasluhují pečlivou pozornost. Je však mnoho míst hravých či nadaných zvláštním (někdy zlomyslným) humorem, která produkují obrazy, jež nemají být vysvětlovány.

Pravidlo završování

Místo, které je bytostí, dospívá a roste. Může mít několik pravěkých významů, později křesťanskou duši a dnes třeba hlubinně ekologický význam. Na místech bývá něco od přírody a něco od lidí. Něco poměrně stálého, ale také něco proměnlivého, co oslovuje každou dobu jejím vlastním způsobem. Některá líná a nepořádná či očarovaná místa si pletou dobu nebo zaspí celé věky a pak se probudí do doby, ve které se dobře neorientují. Některá místa se podobně jako lokální magnetické pole posouvají až o několik desítek metrů během několika staletí a střídavě či trvale slábnou.

Pravidlo vzájemného probouzení

Poutěmi na místa probouzíme a ozdravujeme zemi, která nám to oplácí. Místo v krajině odpovídá místu v srdci.

Nebýt toho posledního pravidla, tak bych tuto zprávu asi nepsal. Jenže probouzející se země si přeje být navštěvována. Opakovaně vidím, jak jsou místa v Čechách zarezlá a nepoužívaná. Ale rozhýbávají se. Roste počet tichých poutníků.

Nevím, jestli to platí pro každého, ale já potřebuji v místě pracovat, nějak se jej fyzicky dotýkat, vykonávat určitou námahu, abych začal chápat. Neumím přijít a vcítit se. Musím něco udělat a teprve navečer, když se dívám kolem sebe, se mi objasňuje, kde jsem. Není to bystrá myšlenka ani vše pronikající meditace, vane to zemí a přichází to k člověku, ale častěji ne. Jsem trpělivý, nemusím přijít, pochopit, mít zážitek, vzhled. Jsem poutník ne dobyvatel. Nevstupuji do zavřených dveří, nemám šperkovnici s uloupenými tajemstvími.

Trvalo mi to dvacet let, zničená kolena a bolavá záda, než jsem se přiblížil k tajemství, k bytosti místa. Můžete to udělat také, zanechávám stopy, ale neukazuji cestu pro ostatní. Nevidím ostře a nechci nikoho plést. Neshromažďuji, raději zapomínám, aby v mysli bylo ještě místo pro věci, které teprve přijdou. Viděl jsem toho víc, než do konce života pochopím.

Země sama nakonec sděluje nejvíce tomu, kdo se neptá moc hlasitě. Ta nejlepší tajemství se nám jen připomínají, ale neukazují.

RNDr. Václav Cílek
Krajiny vnitřní a vnější